

U s t a w a

z dnia 27 stycznia 1922 r.

w przedmiocie zmiany i uzupełnienia niektórych przepisów obowiązującego w b. Królestwie Polskim kodeksu cywilnego z 1825 r. oraz ustawy postępowania cywilnego, dotyczących nieobecnych i zaginionych.

Art 1.

Kodeks cywilny polski z 1825 r. ulega zmianom następującym:

§ 1. Tytuł III księgi I kodeksu otrzymuje brzmienie następujące:

TYTUŁ III.**O NIEOBECNYCH.****D Z I A Ł I.**

O opiece nad majątkiem osób nieobecnych.

36. Dla zachowania praw i majątku, pozostawionego przez osobę nieobecną, sąd mocen jest, na żądanie prokuratora lub też stron interesowanych, wyznaczyć kuratora, jeśli nieobecny nie pozostawił pełnomocnika i bądź niewiadomy jest z pobytu swego, bądź też doznaje trwałej przeszkody co do powrotu lub dopilnowania swych praw.

37. Gdyby nawet osoba nieobecna pozostawiła pełnomocnika, sąd mocen jest wyznaczyć kuratora w przypadkach, wskazanych w poprzednim artykule, jeśli pełnomocnik dokonywa zarządu majątkiem z krzywdą dla interesów nieobecnego.

38. Prawa i obowiązki kuratora określi sąd, który go ustanawia.

39. Prokurator obowiązany jest czuwać nad dobrem nieobecnego.

40. Decyzja o wyznaczeniu kuratora majątku nieobecnego będzie uchylona z chwilą, kiedy nieobecny sam będzie mógł dopilnować swych interesów, lub też w razie jego śmierci, lub uznania go za zmarłego.

D Z I A Ł II.

O skutkach nieobecności.

41. Nieobecny, którego życie i pobyt nie są wiadome, będzie poczytany za zaginionego. Na skutek żądania sąd mocen jest taką osobą nieobecną uznać za zaginioną; wszakże takie wyrzeczenie nie jest konieczne do późniejszego uznania tej osoby za zmarłą.

42. Gdy mąż zginął, natenczas, chociażby pozostawił pełnomocnika, żona aż do jego powrotu sama ma zarząd i użytkowanie także tego swego majątku, który pozostawał podług prawa lub umów, między małżonkami zawartych, pod zarządem lub użytkowaniem męża. Do wszystkich innych czynności, dotyczących tego majątku, potrzebuje upoważnienia sądowego.

43. Jeżeli mąż zginął, zostawiając małoletnie dzieci ze wspólnego małżeństwa pochodzące, matka mieć będzie dozór nad nimi i używać będzie wszystkich praw męża co do wychowywania dzieci i zarządzania ich majątkiem.

44. Jeżeli w czasie zaginięcia ojca matka już nie żyła, lub po zaginięciu umarła, urządzona będzie nad dziećmi opieka tymczasowa.

45. To samo zachować należy w przypadku, gdy małżonek, który zginął, zostawi małoletnie dzieci z poprzedzającego małżeństwa.

D Z I A Ł III.

O uznaniu osób zaginionych za zmarłe.

46. Zaginiony może być uznany za zmarłego, jeśli od lat dziesięciu niema żadnych o życiu jego wiadomości.

Decyzja w tym wypadku nie może nastąpić przed upływem roku kalendarzowego, w którym zaginiony ukończyłby trzydziesty pierwszy rok życia.

47. Zaginiony, który ukończyłby siedmdziesiąty rok życia, może być uznany za zmarłego, jeśli od lat pięciu niema żadnej o życiu jego wiadomości.

48. Określony w artykułach 46 i 47 dziesięcioletni, względnie pięcioletni okres czasu rozpoczyna się z upływem roku kalendarzowego, w którym zaginiony wedle zebranych wiadomości niewątpliwie jeszcze żył.

Jeśli w tym okresie czasu państwo znajdowało się na stopie wojennej, uznanie za zmarłego nie może nastąpić przed upływem dwóch lat, licząc od końca roku kalendarzowego, w którym wojna ukończona została.

49. Kto w czasie wojny przebywał na obszarze działań wojennych w miejscu, gdzie zaszły szczególne wydarzenia, jak bitwa, ostrzeliwanie i t. p., albo też przez władze wrogiego obozu ujęty, lub wogóle przez osoby, należące do siły zbrojnej, na wolności osobistej ograniczony został i od tego czasu zaginął bez wieści, dalej kto, jako członek siły zbrojnej lub należący do jej orszaku, brał udział w wojnie i jako taki w czasie wojny zaginął bez wieści — może być uznany za zmarłego po upływie lat dwóch, licząc od końca roku kalendarzowego, w którym wojna ukończona została.

50. Kto znajdował się na rozbitym statku lub w innym bliskim niebezpieczeństwie śmierci i od tej chwili zaginął bez wieści — może być uznany za zmarłego po upływie lat dwóch, licząc od dnia wydarzenia, które wywołało niebezpieczeństwo dla życia zaginionego.

51. Rozbicia się statku w braku przeciwnego dowodu domniemywać się należy, jeśli statek nie dobił do miejsca swego przeznaczenia, lub też nie wrócił, w wypadku, gdy nie miał pewnego celu podróży, a od ostatniej o nim wiadomości trzy lata upłynęły.

Za dzień rozbicia się statku poczytany będzie ostatni dzień tego czasokresu.

52. Uznanie zaginionego za zmarłego stwarza domniemanie, że zaginiony umarł w dniu, określonym w decyzji, uznającej go za zmarłego.

Za taki dzień, w braku przeciwnych danych, należy przyjąć:

- 1) w wypadkach, określonych w art. 46 i 47, koniec roku kalendarzowego, po upływie którego uznanie za zmarłego stało się dopuszczalne,
- 2) w wypadku, wskazanym w art. 49, koniec roku, w którym wojna zakończona została,
- 3) w wypadku, określonym w art. 50, dzień, od którego wskazany w tym artykule okres czasu ma być liczony.

53. Jeśli czas śmierci zaginionego ustalony został datą dnia, wówczas koniec tego dnia za chwilę śmierci poczytany będzie.

54. Wdrożenia postępowania o uznanie osoby zaginionej za zmarłą może żądać każdy, w wyrzeczeniu jej śmierci zainteresowany.

55. Dopóki osoba zaginiona nie została uznana za zmarłą, w braku przeciwnego dowodu domniemywać się należy, że żyła aż do czasu, który w myśl art. 52 za dzień śmierci poczytany być winien.

D Z I A Ł IV.

O skutkach uznania osoby zaginionej za zmarłą.

56. Uznanie osoby zaginionej za zmarłą powoduje wszystkie skutki prawne rzeczywistej śmierci, nie uprawnia jednak jeszcze pozostałego małżonka do zawarcia nowego związku małżeńskiego. O dopuszczalności takiego związku decyduje właściwa władza.

57. Uznanie osoby zaginionej za zmarłą nie wyklucza dowodu przeciwnego, a jeśliby uznany za zmarłego żył jeszcze lub też zmarł w innym czasie, strony interesowane lub osoba uznana za zmarłą, a jeśli tego wymaga interes publiczny, także prokurator — mogą żądać sprostowania lub też uchylecia odnośnej decyzji.

58. Osoba, uznana za zmarłą, jeśli się zjawi, lub byt jej dowiedziony będzie, mocna jest odebrać majątek swój w stanie, w jakim się znajduje, oraz szacunek przedmiotów pozbytych, lub przedmioty za tenże szacunek nabyte.

Przedawnienie tego rodzaju żądań nie może nastąpić przed upływem roku od dnia, kiedy osoba powyższa otrzymała wiadomość o decyzji, uznającej ją za zmarłą.

§ 2. Art. 59—70 i 135 kodeksu zostają uchylone.

Art. 2.

Oddział XX działu IV tytułu II księgi V, obowiązującej w b. zaborze rosyjskim ustawy postępowania cywilnego otrzymuje brzmienie następujące:

O d d z i a ł X X.

1) O postępowaniu w sprawach, dotyczących opieki nad majątkiem osób nieobecnych.

Art. 1775. Do wyznaczenia kuratora dla ochrony praw i majątku osób nieobecnych oraz do uznania ich za zaginione właściwy jest sąd okręgowy, w którego okręgu znajduje się majątek, pieczy wymagający, względnie sąd, wskazany w art. 1777.

Art. 1776. Żądanie uznania osoby nieobecnej za zaginioną można postawić, bądź w prośbie o wyznaczenie kuratora, bądź też odrębnie. Sprawy, dotyczące majątku osób nieobecnych lub uznania ich za zaginione, rozstrzygane będą po wysłuchaniu wniosku prokuratora.

Art. 1776¹. O wyznaczeniu kuratora nieobecny zawiadomiony będzie w sposób, wskazany w art. 293—298.

2) O postępowaniu w sprawach o uznanie osób zaginionych za zmarłe.

Art. 1777. Sprawy o uznanie osoby zaginionej za zmarłą należą do właściwości sądu okręgowego, w którego okręgu zaginiony miał swe ostatnie stałe miejsce zamieszkania, a co do obywateli Państwa Polskiego, którzy w kraju stałe nie mieszkali, właściwy będzie sąd okręgowy w Warszawie.

Art. 1777¹. Prośba o wdrożenie postępowania może być podana sądowi nie wcześniej, niż na rok przed dniem, w którym uznanie osoby zaginionej za zmarłą stanie się dopuszczalne, a w wypadkach, określonych w art. 50 kodeksu cywilnego polskiego, nawet i bezzwłocznie po wydarzeniu, które wywołało niebezpieczeństwo dla życia zaginionego.

Art. 1777². Sprawy te rozstrzygane będą po wysłuchaniu wniosku prokuratora.

Art. 1777³. Po sprawdzeniu wiarygodności przytoczonych faktów i zasadności żądania sąd zarządzi dokonanie ogłoszeń o wdrożeniu postępowania, a zarazem przeprowadzi przez jednego ze swych członków należyte dochodzenie z urzędu celem wyświetlenia wszystkich decydujących okoliczności.

Art. 1777⁴. Sąd nie jest krepowany wnioskami dowodowymi stron; może poza środkami i dowodami, przewidzianymi w ustawie post. cyw., zarządzić także przesłuchanie osób interesowanych bez względu na to, czy biorą one udział w sprawie.

Osoby interesowane, biorące udział w sprawie, badane będą z zachowaniem przepisów, obowiązujących przy badaniu świadków.

Osoby, wezwane do przesłuchania, które się mimo dwukrotnego wezwania nie stawily, mogą być po uprzednim zagrożeniu sprowadzone pod przymusem.

Art. 1777⁵. Osoby interesowane mogą w każdym położeniu sprawy wyrazić życzenie wzięcia w niej udziału (art. 663 u. p. c.).

Wskutek takiego oświadczenia osoba interesowana uzyskuje prawa strony w procesie, niezależnie od tego, czy wnioskodawca żądanie swe popierać będzie.

Art. 1777⁶. Ogłoszenie o wdrożeniu postępowania zamieszczone będzie w gazecie rządowej, a nadto opublikowane w miejscu zamieszkania zaginionego w sposób tam używany.

Ogłoszenie to nie wstrzymuje biegu dochodzeń.

Art. 1777⁷. Uznanie osoby zaginionej za zmarłą nie może być wyrzeczone przed upływem sześciu miesięcy od dnia, w którym ogłoszenie w gazecie rządowej zamieszczone zostało.

Art. 1777⁸. Ogłoszenie o wdrożeniu postępowania winno zawierać:

- 1) wezwanie do zaginionego, aby się zgłosił najpóźniej w terminie, wskazanym w ogłoszeniu, gdyż po upływie tego terminu nastąpi uznanie go za zmarłego,
- 2) istotne okoliczności, które mogą posłużyć do wykrycia zaginionego,
- 3) wezwanie do wszystkich, którzy o życiu lub śmierci zaginionego posiadają wiadomości, by o znanych sobie faktach zawiadomili sąd najpóźniej w powyższym terminie.

Art. 1777⁹. Po upływie czasokresu, oznaczonego w ogłoszeniu, sąd wydaje decyzję o uznaniu osoby zaginionej za zmarłą jedynie na skutek ponownego żądania jednej z osób interesowanych. W decyzji, mocą której osobę zaginioną uznano za zmarłą winien być ustalony czas śmierci.

Na decyzję sądu w powyższych sprawach dopuszczalne są skargi incydentalne stron interesowanych i prokuratora.

Art. 1777¹⁰. Po prawomocności decyzji, uznającej osobę zaginioną za zmarłą, sąd na żądanie osoby interesowanej określi sumę kosztów, z postępowaniem w sprawie połączonych, których wyłożenie przez żądającego sąd uzna za celowe i niezbędne, i kosztami temi obciąży spadek.

3) O postępowaniu w sprawach o stwierdzenie wypadku śmierci.

Art. 1778. W wypadkach wskazanych w art. 139 kod. cyw. pol. z 1825 r., osoby interesowane mogą prosić o stwierdzenie wypadku oraz daty śmierci i wydanie im świadectwa śmierci osoby zmarłej.

Art. 1778¹. Do wydania świadectwa śmierci właściwy jest sąd okręgowy, w którego okręgu zmarły miał ostatnie swe stałe miejsce zamieszkania, a w braku stałego miejsca zamieszkania—sąd, w którego okręgu zmarły bezpośrednio przed śmiercią czasowo przebywał.

Art. 1778². Do postępowania w sprawach o stwierdzenie wypadku śmierci zastosowane będą przepisy art. 1777² do 1777⁶ i art. 1777⁸ do 1777¹⁰ u. p. c.

Decyzja o wydaniu świadectwa śmierci nastąpić może nie wcześniej, niż po upływie trzech miesięcy od dnia, w którym ogłoszenie o wdrożeniu postępowania zamieszczone zostało w gazecie rządowej.

Art. 1778³. Wydane przez sąd świadectwo śmierci zastępuje akt zejścia.

6. O postępowaniu w sprawach o sprostowanie lub uchylenie decyzji o uznaniu osób zaginionych za zmarłe oraz wydanych przez sąd świadectw śmierci.

Art. 1779. Prośby o sprostowanie lub uchylenie decyzji o uznaniu osób zaginionych za zmarłe w wypadkach, wskazanych w art. 57 kod. cyw. pol., oraz również prośby o sprostowanie, lub uchylenie wydanych przez sąd świadectw śmierci w wypadkach analogicznych — podlegają rozpoznaniu sądu, który w pierwszej instancji decydował o żądaniu uznania osoby tej za zmarłą, względnie o żądaniu wydania świadectwa śmierci.

Art. 1779¹. Jeśli uznany za zmarłego lub osoba, co do której wydano świadectwo śmierci, stanie przed sądem i wykaże swą tożsamość, decyzja o uznaniu bez dalszego postępowania będzie uchylona.

Pozatem w sprawach tych mają zastosowanie przepisy art. 1777², 1777⁴, 1777⁵ u. p. c.

Art. 1779². Sprostowanie lub uchylenie wydanego przez sąd świadectwa śmierci powoduje skutki, przewidziane w art. 58 kod. cyw. pol.

Art. 3.

Ustawa niniejsza obowiązuje w okręgach sądów apelacyjnych warszawskiego i lubelskiego, z wyjątkiem okręgu sądu okręgowego w Białymstoku, po upływie 30 dni po ogłoszeniu.

Rada Ministrów rozciągnie na wniosek Ministra Sprawiedliwości moc obowiązującą tej ustawy na Ziemię Wschodnie oraz na okrąg sądowy Białostocki w brzmieniu, przystosowaniem do obowiązującego tam ustawodawstwa.

Art. 4.

W sprawach o uznanie zaginionych za znikłych, rozpoczętych przed wejściem w życie niniejszej ustawy, a nierozstrzygniętych jeszcze w pierwszej instancji, osoby, które wszczęły te sprawy, mogą zmienić swoje żądania i postawić nowe w myśl niniejszej ustawy, przy czem jednak winny być dokonane ogłoszenia, wymagane przez tę ustawę. Jeżeli przed wejściem w życie tej ustawy już zapadła decyzja sądu, rozstrzygająca sprawę w pierwszej instancji, dalsze postępowanie będzie przeprowadzone według dotychczasowych przepisów. Skutki decyzji o uznaniu osoby zaginionej za znikłą albo oddania majątku domniemanym spadkobiercom ocenia się według przepisów dotychczasowych.

Art. 5.

Wykonanie niniejszej ustawy powierza się Ministrowi Sprawiedliwości.

Marszałek:
Trąmpczyński

Prezydent Ministrów:
Antoni Ponikowski

Minister Sprawiedliwości:
Sobolewski
